

SPISY PRÁVNICKÉ FAKULTY
MASARYKOVY UNIVERZITY

řada teoretická, Edice Scientia
Svazek č. 509

DOKAZOVÁNÍ V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ

Marek Fryšták

Masarykova univerzita

Brno 2015

Vzor citace:

FRYŠTÁK, Marek. Dokazování v přípravném řízení. 2. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. 392 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, řada teoretické, Edice Scientia ; sv. č. 509. ISBN 978-80-210-7687-7.

Katalogizace v knize – Národní knihovna ČR

Fryšták, Marek

Dokazování v přípravném řízení / Marek Fryšták. – 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2015. - 392 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, řada teoretické, Edice Scientia ; sv. č. 509. ISBN 978-80-210-7687-7 (brož.)

343.132/.133* 347.94*

- přípravné řízení trestní
- dokazování (právo)
- monografie

343 – Trestní právo [16]

Judikatura v uvedené publikaci byla vyhledána ve spolupráci s Oddělením evidence judikatury Nejvyššího soudu České republiky v Brně.

Recenzovali: prof. JUDr. Jan Musil, CSc.
prof. JUDr. Jozef Záhora, PhD.

© 2014 Marek Fryšták

© 2014 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-7687-7

ISBN 978-80-210-7416-3 (1. vyd.)

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA
právnícké fakulty MU

Tr 8436 / 161 782

Obsah

Seznam použitých zkratk a zkrácených názvů	9
Judikatura.....	15
1 Úvodem.....	17
2 Pojem trestního (přípravného) řízení, jeho účel, význam a funkce	23
3 Vývoj právní úpravy přípravného řízení na našem území	41
3.1 Zákon č. 87/1950 Sb.....	41
3.2 Právní úprava přípravného řízení.....	43
3.3 Zákon č. 64/1956 Sb.....	45
3.4 Právní úprava přípravného řízení.....	46
3.5 Zákon č. 141/1961 Sb.....	48
3.6 Novela trestního řádu provedená zákonem č. 57/1965 Sb.....	51
3.7 Novela trestního řádu provedená zákonem č. 149/1969 Sb.....	52
3.8 Novela trestního řádu provedená zákonem č. 178/1990 Sb.....	53
3.9 Novela trestního řádu provedená zákonem č. 292/1993 Sb.....	54
3.10 Novela trestního řádu provedená zákonem č. 166/1998 Sb.....	57
3.11 Novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb.....	57
3.12 Vzájemný vztah předsoudního stadia a stadia řízení před soudem	60
4 Zahájení přípravného řízení.....	65
4.1 Záznam o zahájení úkonů trestního řízení	67
5 Provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů	79
6 Zahájení trestního stíhání.....	89
6.1 Usnesení o zahájení trestního stíhání a jeho obsahové náležitosti.....	94
6.2 Označení orgánu, o jehož rozhodnutí jde.....	99
6.3 Den a místo rozhodnutí.....	102
6.4 Výrok	102
6.5 Odůvodnění.....	105
6.6 Poučení o opravném prostředku	107
6.7 Označení obviněného	108

6.8	Účinky usnesení o zahájení trestního stíhání.....	108
6.8.1	Účinky z hlediska vymezení počátku vyšetřování.....	109
6.8.2	Účinky vůči osobě, která má být na jeho základě obviněna.....	110
7	Policejní a vyšetřovací orgán.....	117
7.1	Stručný exkurz do zahraniční právní úpravy.....	123
7.1.1	Slovensko.....	123
7.1.2	Polsko.....	129
7.1.3	Spolková republika Německo.....	137
7.1.4	Španělsko.....	143
8	Dokazování a jeho specifika v přípravném řízení.....	151
8.1	Rozdělení důkazů a jejich specifika při dokazování v přípravném řízení.....	162
8.2	Důkazní prostředky z aspektu přípravného řízení.....	164
8.3	Zákonnost důkazů a její posuzování při dokazování v přípravném řízení.....	172
9	Dokazování ve standardním přípravném řízení.....	195
9.1	Prověřování.....	195
9.2	Vyžadování vysvětlení od fyzických a právnických osob a státních orgánů.....	195
9.3	Vyžadování odborných vyjádření od příslušných orgánů, a je-li toho pro posouzení věci třeba, též znaleckých posudků.....	202
9.4	Obstarávání potřebných dokladů, zejména spisů a jiných písemných materiálů.....	207
9.5	Provádění ohledání věci a místa činu.....	207
9.6	Vyžadování provedení zkoušky krve nebo jiného podobného úkonu, včetně odběru potřebného biologického materiálu, za podmínek uvedených v § 114 TrŘ.....	209
9.7	Požizování zvukových a obrazových záznamů osob a za podmínek stanovených v § 114 TrŘ snímání daktyloskopických otisků, provádění prohlídky těla a jeho zevní měření osobou téhož pohlaví nebo lékařem, jestliže je to nutné ke zjištění totožnosti osoby nebo ke zjištění a zachycení stop nebo následků činu.....	214
9.8	Zadržení podezřelé osoby za podmínek stanovených v § 76 TrŘ.....	218
9.9	Za podmínek stanovených v § 78 až § 81 TrŘ činit rozhodnutí a opatření v těchto ustanoveních naznačená.....	222

9.10	Provádění neodkladných nebo neopakovatelných úkonů způsobem uvedeným v hlavě čtvrté trestního řádu pokud dle trestního řádu jejich provedení nepatří do výlučné pravomoci jiného orgánu činného v trestním řízení.....	229
9.11	Výslech svědka.....	231
9.12	Použití operativně pátracích prostředků.....	232
9.13	Domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků.....	237
9.14	Osobní prohlídka.....	241
9.15	Zadržení a otevíření zásilek, jejich záměna a sledování.....	243
9.16	Zadržení zásilky.....	244
9.17	Otevíření zásilky.....	245
9.18	Záměna zásilky.....	245
9.19	Sledování zásilky.....	246
9.20	Odposlech a záznam telekomunikačního provozu.....	246
9.21	Vztah mezi odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu, zjišťování údajů o něm a sledováním osob a věcí.....	254
9.22	Zvláštní způsoby dokazování.....	255
9.23	Konfrontace.....	255
9.24	Rekognice.....	257
9.25	Vyšetřovací pokus.....	261
9.26	Rekonstrukce.....	262
9.27	Prověrka na místě.....	264
9.28	Provádění rekognice, vyšetřovacího pokusu, rekonstrukce a prověrky na místě v bytě, obydlí, jiných prostorách a na pozemku.....	265
9.29	Vyšetřování.....	265
9.30	Procesní postavení obviněného a jeho výslech.....	267
9.31	Procesní postavení svědka a jeho výslech.....	286
9.32	Účast obhájce ve vyšetřování.....	306
10	Dokazování v rozšířeném přípravném řízení.....	319
10.1	Prověřování.....	320
10.2	Rozšířené vyšetřování.....	320

11 Dokazování ve zkráceném přípravném řízení	325
11.1 Podmínky pro konání zkráceného přípravného řízení.....	326
11.2 Orgány konající zkrácené přípravné řízení.....	332
11.3 Dokazování ve zkráceném přípravném řízení.....	333
12 Závěr a úvahy de lege ferenda	339
12.1 Vymezení přípravného řízení, jeho funkcí a fází.....	341
12.2 Úvahy de lege ferenda ve světle návrhu nového trestního řádu.....	343
12.3 Vlastní doporučení a úvahy nad nedostatky současné právní úpravy	353
13 Summary	363
14 Literatura a další použité zdroje	379
14.1 Komentované zákony	379
14.2 Monografie a učební texty	381
14.3 Časopisecké články	386
14.4 Příspěvky ve sbornících	391
14.5 Jiné prameny	392

1 Úvodem

Trestní řízení probíhá v *jednotlivých časových úsecích*, ve kterých orgány činné v trestním řízení, popřípadě další orgány a osoby zúčastněné na trestním řízení, plní své úkoly a cíle směřující k dosažení účelu trestního řízení. Tyto jednotlivé úseky označujeme jako stadia. Základní členění stadií je standardně na *předsoudní a soudní*. Předsoudním stadiem je přípravné řízení, které se dále člení na postup před zahájením trestního stíhání a vyšetřování. Mezi soudní stadia řadíme předběžné projednání obžaloby, hlavní líčení, opravné řízení a řízení vykonávací.¹ Za zvláštní samostatné stadium je třeba považovat i zahlazení odsouzení.²

Jelikož naše právní úprava náleží k reformovanému typu *kontinentálního trestního řízení*, je jeho nedílnou součástí přípravné řízení. S ohledem na jeho název by bylo možné dovodit, že jeho úkolem je připravit řízení před soudem a zjistit, zda existuje důvodné podezření ze spáchání trestného činu konkrétní osobou a zda je na místě, aby na tuto osobu byla podána obžaloba a věc byla odevzdána soudu nebo bylo rozhodnuto jinak, např. o zastavení trestního stíhání. Důležité v tomto okamžiku je, v jakém rozsahu a jakými prostředky by toto důvodné podezření mělo být podloženo, aby věc byla způsobilá k odevzdání soudu, případně aby byla způsobilá k přijetí jiného rozhodnutí.

Nejdůležitějším stadiem trestního řízení je samozřejmě *hlavní líčení*, ve kterém leží těžiště dokazování a rozhodování. Je tomu tak proto, že se v něm rozhoduje o meritorní otázce trestního řízení, a to o vině a trestu, popřípadě i o ochranném opatření a náhradě škody. Řešení této meritorní otázky právě v hlavním líčení je naplněním čl. 90 Ústavy a čl. 40 odst. 1 Listiny, na základě kterých jen soud rozhoduje o vině a trestu. K důležitosti hlavního líčení přispívá i skutečnost,

¹ VANTUCH, P. *Trestní řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 1991. s. 80, NETT, A., VLČEK, E., DRAŠTÍK, A. et al. *Trestní právo procesní*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. s. 165, CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J., GRIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Nakladatelství ASPI, 2008. s. 409 nebo JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 2. vydání podle novelizované právní úpravy účinné od 1. 9. 2011. Praha: Nakladatelství Legex, 2011. s. 465. Učebnice ŠAMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přep. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck 2013, s. 452, zmiňuje, že kromě výše uvedených stadií se v publikacích brněnských autorů můžeme setkávat i s dalšími stadii, a to s neprocesním postupem před zahájením trestního stíhání, mimořádným opravným řízením a řízením dle hlavy dvacáté druhé trestního řádu.

² ŠAMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přep. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck 2013, s. 452.

že se v jeho rámci uplatňují stěžejní zásady trestního řízení, jako je zejména zásada veřejnosti, ústnosti, bezprostřednosti, které v ostatních stádiích uplatnit nelze, nebo je lze uplatnit jen částečně.

V tomto okamžiku je nezbytné zamyslet se nad tím, jaký je, nebo by případně měl být, *vztah mezi předsoudními a soudními stadii*, respektive mezi přípravným řízením a hlavním líčením.³

Pokud se podíváme na stávající právní úpravu obsaženou v trestním řádu, tak až do jeho novely provedené zákonem č. 292/1993 Sb., s účinností od 1. 1. 1994, byl tento vztah založen na dominanci přípravného řízení na úkor hlavního líčení. Přípravné řízení bylo fakticky *generálkou hlavního líčení* a těžištěm dokazování a rozhodování, protože směřovalo pokud možno k co nejúplnějšímu objasnění věci, což vedlo k jeho neúměrnému prodlužování. Byť by to soudci neradi slyšeli, hlavní líčení bylo v mnoha případech pouhou „formalitou“, v rámci které došlo pouze k zopakování důkazů zajištěných či provedených v přípravném řízení. Navíc vrácení věci státnímu zástupci k došetření v rámci předběžného projednání obžaloby bylo dle § 188 odst. 1 písm. e) TrŘ, ve znění účinném do 31. 12. 2001, podmíněno pouhým zjištěním závažných vad přípravného řízení nebo tím, že nebyly objasněny základní skutečnosti významné pro rozhodnutí. Soud tedy mohl státnímu zástupci vrátit k došetření věc např. v případě, že nebyli vyslechnuti někteří svědci, a nemusel se již zabírat tím, zda si může tyto svědky vyslechnout sám v hlavním líčení.

Uvedená novela si dala na první pohled nesnadný cíl a tím bylo výrazné zjednodušení, účelné *odformalizování* a *zrychlení trestního řízení*. Měla potlačit v minulosti evidentně přeceněný význam přípravného řízení a posílit zásadu, že těžištěm dokazování je řízení před soudem.⁴ Přípravné řízení mělo mít jen pomocnou roli a umožnit státnímu zástupci rozhodnutí, může-li podezření vůči obviněnému odůvodnit obžalobu podanou u soudu, nebo zda je třeba rozhodnout jinak, např. o zastavení

³ Ke vztahu předsoudního a soudního stadia trestního řízení - In ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přep. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck 2013, s. 456.

⁴ NEČADA, V. *Přehled novel trestních kodexů od listopadu 1989 do konce roku 1999*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000. s. 93.

trestního stíhání. Tento záměr se nepodařilo realizovat a praxe se brzy vrátila k zažitému modelu dominujícího přípravného řízení, protože to zejména pro státní zástupce a soudce bylo jednodušší.

Další změnu ve vztahu mezi přípravným řízením a hlavním líčením provedla až novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb., s účinností od 1. 1. 2002. Dala si za cíl výrazně omezit dokazování v přípravném řízení se snahou přenést jeho těžiště, nikoliv formálně, ale reálně, z přípravného řízení do hlavního líčení. *Obsah a rozsah přípravného řízení* je od uvedeného data *diferencován v závislosti na závažnosti a složitosti činu*, který je předmětem trestního řízení. O nejméně závažné (bagatelní) kriminalitě je vedeno zkrácené přípravné řízení, jehož účelem je vyhledat možné důkazy pro potřebu hlavního líčení s cílem, v co nejkratší době postavit obviněného před soud. Naopak o nejzávažnějších trestných činech probíhá v přípravném řízení dokazování v podstatě ve stejném rozsahu, jako před účinností této novely. V přípravném řízení o ostatních trestných činech je rozhodující, zda důkaz je třeba provést již v jeho rámci, jako je tomu např. v případě neodkladných nebo neopakovatelných úkonů, nebo zda jej postačí pouze vyhledat a provést až v hlavním líčení.

K posílení významu hlavního líčení přispěla i změna § 188 odst. 1 písm. e) TrŘ, kdy vrácení věci do přípravného řízení pro nedostatečná skutková zjištění je podmíněno tím, že došetření v hlavním líčení je spojeno s výraznými obtížemi, spočívajícími např. v tom, že soud musí došetření provádět za cenu opakovaného odročování hlavního líčení, neboť jen cestou postupných kroků by zjišťoval důkazní prostředky, jimiž lze věc objasnit. Stejně tak ne každá procesní vada je důvodem k vrácení věci k došetření, pokud ji lze napravit v hlavním líčení tím, že např. svědek bude správně poučen a znovu vyslechnut.

Dokazování by mělo být v nejširším a nejkomplexnějším rozsahu prováděno až v rámci soudního stadia, jehož účelem je v rámci hlavního líčení provést kontraktorním způsobem, za aktivní účasti stran, všechny potřebné důkazy způsobilé věc objasnit a to při uplatnění zásad trestního řízení, které se v jeho rámci projevují. Nezbytné je dodržení všech procesních záruk moderního procesu označovaného jako tzv. *fair trial*.⁵

⁵ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přep. a dop. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007. s. 399.

Přestože lze z výše uvedeného vztahu přípravného řízení a hlavního líčení dovodit pouhou „pomocnou“ roli přípravného řízení, neměli bychom ji podceňovat. Jestliže totiž dojde v přípravném řízení k procesním pochybením, mnohdy je v dalších stádiích trestního řízení jejich odstranění značně obtížné nebo zcela nereálné. *Kvalita provedení přípravného řízení* do značné míry ovlivní průběh a úspěšnost dokazování v hlavním líčení a tím i jeho výsledek. Přípravné řízení tak nesporně ovlivňuje úspěšnost a celkovou efektivnost trestního řízení. Dle mého názoru to velmi výstižně vyjádřil P. Pješčak. Ten k významu přípravného řízení, resp. předsoudního stadia uvedl, že „...jej z určitého pohledu považuje za nejdůležitější stadium trestního řízení. Toto odvážné tvrzení však plně odráží pravou realitu trestního procesu, aniž by byl jakkoliv znevažován nezanedbatelný význam řízení před soudem. Nebude-li totiž věc řádně objasněna a prvotními úkony nebudou zjištěny rozhodující důkazy, lze těžko očekávat úspěšné projednání věci před soudem, pokud k němu vůbec dojde“⁶

Ani po více než dvanácti letech od účinnosti novely trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. nejsem přesvědčen, že se *praxe zcela bezvýhradně ztotožnila* s přenesením těžiště dokazování do řízení před soudem.⁷ Otázka vzájemného vztahu předsoudního stadia a stadia řízení před soudem zůstává nadále otevřená a může být ovlivněna hledáním odpovědí na řadu dalších otázek, jako je např. to, kdo bude přípravné řízení provádět, kolik jeho forem bude existovat a zejména jak bude vymezen rozsah dokazování, které v něm bude prováděno. Hledáním odpovědí na tyto otázky se tak zákonitě při psaní této publikace nemůžu vyhnout ani já.

Chci se zaměřit na popis, analýzu a zhodnocení právní úpravy de lege lata týkající se dokazování v přípravném řízení a to ve vztahu k fyzickým osobám jako pachatelům trestné činnosti. V té souvislosti ale není mým záměrem, abych svoji pozornost věnoval celé této právní úpravě a jejímu detailnímu rozboru a analýze, ale naopak se v ní chci primárně zaměřit na základní rysy a charakteristiku přípravného řízení a dokazování prováděného v jeho rámci a přitom poukázat i na konkrétní aplikační

⁶ PJEŠČAK, P. Přípravné řízení z hlediska připravované rekodifikace. *Trestní právo*. 1996, č. 7-8, s. 10.

⁷ K vyhodnocení účinnosti novely trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. blíže srovnej Zprávu o analýze a vyhodnocení účinnosti novely trestního řádu č. 265/2001 Sb. ve vztahu k soudnímu řízení. Trestní kolegium Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. Ts 42/2003, Brno, 29. 9. 2004 a Zvláštní zprávu o analýze a vyhodnocení účinnosti novely trestního řádu č. 265/2001 Sb. v podmínkách státního zastupitelství. Analytický a legislativní odbor Nejvyššího státního zastupitelství, sp. zn. 7 NZn 604/2002, Brno, 2. 1. 2003.

problémy a výkladové nejasnosti, které tato právní úprava přináší. Z uvedeného důvodu nebudou u jednotlivých popisovaných důkazních prostředků rozebírány konkrétní procesní postupy a jejich realizace, ale pouze dojde ke zdůraznění jejich základní charakteristiky s přihlédnutím k tomu, kdy a za jakých podmínek se v přípravném řízení realizují.

Celá publikace bude směřovat k *nalezení odpovědi na stěžejní otázku*, v jaké podobě, respektive v jaké formě, by přípravné řízení mělo de lege ferenda existovat a zda, v jakém rozsahu a s jakým cílem by v jeho rámci mělo probíhat dokazování a s jakým důkazním významem.

Věřím, že předložená publikace bude dostatečným názorovým a argumentačním příspěvkem do řady diskuzí tykajících se podoby a významu přípravného řízení a v něm prováděného dokazování a to jak de lege lata, tak i de lege ferenda.

Právní úprava obsažená v této publikaci odpovídá stavu k 1. 9. 2014.